

Dušan Merc *Slepi potnik*

(odlomek iz romana)

Ženski koraki

Ko spi in sanja, je vseeno, ko se prebudi, je pomembno, katera leži ob njem. Telesi sta se razpletli, izničili sta privlačnost. Odmaknila se je in poslušal jo je, kako spi. In tudi hišo je poslušal, kako spi, in ljudje tudi spijo in zato spijo tudi vsi prostori in vsi predmeti, in ne vidi se nikamor, ker nihče ne gleda. In ko vsi spijo, so navzoči tudi tisti, ki jih ni več in jih ni več v hiši. Kakor bi samo on, ki je buden, živel v hiši. In vsi drugi so kakor mrtvi v spancu.

Posluša v nemo ulico, pričakuje korake živega človeka mimo kletnega okna, pričakuje žaromete avtomobila, ki bi razsejali svetlobo po stropu, ki bi pretrgali njegovo samoto sredi mesta, sredi spečih ljudi, ob ženski, ki spi.

Vseeno, katera je. Vrnila se je od nekod, od nekoga, prišla je k njemu in zdaj spi. Vseeno, katera je, od kod se je vrnila. Zdaj spi, Svetlana. Ona je tista, ki zdaj prihaja k njemu. Ni pomembno zaporedje, ni pomemben čas. Pomembne so ženske. In tukaj se je Zora motila. Ko spijo, tudi zmota prerokovalke ni pomembna. Urbanu Francu je ostajalo samo upanje, da bo nekoč prišla tista druga, njena hči, Kristina Lavrenčak, pritekla bo po pločniku, pozna njene korake, njeno hojo, njene noge, to ne bo naključje, k njemu bo prišla, ne bo zavila po stopnišču navzgor, ampak na levo, k njemu v klet. V labirintu hiše bo zavila v klet, k njemu. Ampak ona vendar prihaja podnevi, nikoli je še ni zasledil ponoči. Vedno dopoldne in popoldne, nikoli ponoči. Torej jo neupravičeno pričakuje. Ne bo je, ne bo zavila na levo in navzdol. In tudi zdaj spi ob njem neka druga ženska. Svetlana. In nekega dne pa jo bo pričakal, Kristino Lavrenčak. To je zakonitost labirinta.

Vedel je, da tudi oče oziroma tisti človek, za katerega so nekako neprepričljivo govorili, da je njegov oče, sledi ženskim korakom, sledi nogam, sledi ženskam. Videl ga je, kako je nagnil glavo, ko jim je sledil, kako se je potem ravno pravi čas ozrl, da jih je videl, ko so šle mimo okna. In se mogoče prepričal, ali sliši prav. Tudi on jih je najprej slišal, potem so prišle. Korake žensk, ki so živele v hiši, je poznal, poznal je noge, poznal je ženske. Če jih je tisti človek poznal kako drugače, tega zanj Urban Franc ni mogel vedeti. To je bila značilnost hiše v mestu, stanovanja v kleti. Da si gledal ženske noge, da si poznal vse stanovalce, da si jim prisluškoval, da nisi vedel, kdo je tvoj oče, da si dvomil tudi o materi, da si bil večno sam in da si prisluškoval v tišino noči. Tako je bilo vedno vseeno, kdo spi zraven tebe.

Spočetka je v samoti kleti, ko je bil otrok, čakal samo materine korake. Ni vedel, od kod je prihajala, poznal je ritem njene hoje, poznal je način, prepoznal je obutev, vedel je, da gre mati. In ko je zavila levo navzdol, preden je vstopila v sobo, je že spal. Samote je bilo konec. Vedel je, da odhaja ven ponoči, da se vrača. In ni je hotel motiti v tem njenem odhajanju. Zato se je pogosto pretvarjal, da spi. In po korakih je vedel, ali je jezna ali zadovoljna, ali utrujena ali spokojna. To se je naučil prepoznavati, ker je bilo to nujno, ker se je je bal, ker je moral vedeti, ali naj spi, ko bo vstopila, ali naj bo buden. Zdaj jih ni več, teh ljudi. Potem so ga začeli zanimati koraki vseh žensk. Postajal je podoben očetu oziroma tistemu človeku, za katerega so neprepričljivo govorili, da je njegov oče. In tudi ženske so podobne tistim iz tistih časov.

Kakor otroka so ga vznemirjale, kot adolescenta in tudi zdaj. Vedno. Vedno samo noge. Koraki, ki se približujejo in ki se oddaljujejo, samo pogled, za tisti meter in pol in skorajda vse ve o ženski, pozna obutev, pozna status, utrujenost, zdi se mu, da lahko definira, v kakšnem duševnem stanju je, ker hodi lahkotno, hitro, zaskrbljeno, malomarno, utrujeno, naveličano, hiteče, drobi ali melje, ali jo žene gon ali je naveličana vsega. Ni se mogel odtrgati od pogleda na noge.

In mnoge ženske noge se ponavljajo, ker gredo vsak dan mimo njegovih oken, ker se vračajo vsak dan, hodijo na ministrstva, ki so

v okolici, hodijo zjutraj, zvečer, ponoči, sliši jih, z njimi je. Zdelo se mu je, da je zato, samo zato, stanovanje v kleti. Razkrite do gležnjev, kolen, še više, skakljave in izzivalne, razkazujoče, tisto, kar najbolj vzburja, kar mami in diši. Saj je bilo z očetom tudi tako?

Gledal jih je, krasne noge urejenih žensk, ki so šle v gledališče, ne, v opero, ne, saj je vseeno, v bleščečih čevljih z visokimi petami, v pravem usnju, v kačjem usnju, lakiranem, v mehkem, elegantno obdelanem usnju, v velurju, polčevlje, salonarje, mokasine, škorence in škornje, navzgor pa gibanje medenice in ritnic in tresljaji prsi, ki so kakor vagonski odbijači ali kakor narobe obrnjene skodelice za belo kavo ali kakor skodelice za ekspreso, dvignjene, privihnjene, polne, polprazne, posušene, jedre, kakršne koli, vseeno, popolnoma vseeno, pomembne so noge, ki so lahko vitke in čvrste, lahko so tanke, kakor narobe obrnjene buteljčne steklenice, lahko so prožne in mišičaste kakor žabji kraki, lahko so težke in zavaljene, z zatečenimi gležnji od utrujenosti, valjaste, da se že bedra drgnejo drugo ob drugo zdavnaj prej, preden se pride do ritnic, da je slišati nekakšno škripanje nogavic. Ampak tisto, tisto je različno živahno in zahtevno, predstavljivo ...

Gledal je njihov lepi, prožni, zapeljivi korak, njihove nogavice, večinoma črne, nekaj časa take s črto, kako so stopicale, z lahkoto si je predstavljal, kako se nadaljujejo v močna in izrazita bedra, v kompaktno in močno zadnjico, v gibčno medenico, kako se potem celo telo kraljevsko premika, ker so noge lepe, ker so ženske radostne, da gredo ven, na koncert, v opero, da gredo v kavarno, da bodo v stiku z drugimi ljudmi, da bodo občudovane in da so v središču pozornosti.

Stopale so ob moških nogah, ali same, ali v paru z drugimi nogami, vedno je poslušal njihove korake, videl jih je, kako so se dotaknile tal, ali na peto, ali na prste, ali na celo stopalo, ko so se odprla vrata avtomobila, kako je še plašč podrsal in kako so potem izginile. Samota ni bila več tako jasna, enoznačna, te ženske noge so vdirale v njegov svet, vzburljale so misel na kožo, na celo telo, na dotik, na sproščanje, na radost, na pomembnost teh žensk, na večerje, na imenitnost njihovega sveta, na prisotnost trpljenja, ki ga povzroča njihov status, na ponižanja, ki jih doletijo, ki se jim

izpostavljajo, na radost ob šampanjcu in konjaku, na bleščeč parket in brušene kozarce, na bleščeče luči, take z visečimi obeski pod žarnicami, ki dajejo poseben lesk, ker so brušeni na poseben, težaven in umetelen način, na mehke in težke preproge, na bankete in na brezskrbnost denarnega sveta, lesketale so se, videl je njihove zobe, kako elegantno kadijo, kako so razuzdane, kako se ponujajo, kako bi se jim vsilil, kako bi jih prisilil, kako bi se vedel, če bi hodile ob njem. Vse to je poznal tako nekako od daleč. Opijanjale so se s svetom, postajale zavržene in pozabljene, ugajati so hotele, zbujati zavist in poželenje, občudovanje in ljubezen, dominirati ali mogoče biti podložne. Vse na tem svetu, prav nič ni izpuščenega. Videl jih je. Od mladosti sta jih opazovala z očetom in ne glede na vse spremembe sveta so bile enake, generacija za generacijo.

Ampak če bi ga kdo vprašal, kakšne so noge Kristine Lavrenčak, bi zdaj ne znal odgovoriti. Vedel bi povedati vse, samo, kakšne so njene noge, kakšen je njen korak, tega ne bi znal povedati natančno. Ne, pri njej gre za neke druge določitve. Njo si je želel. Z vsem, kakršna je bila, kar se je dogajalo. Niso odločale noge, koraki. Celo njeno telo, to celo telo, ki ga je slutil, je pripovedovalo, kaj se z njo dogaja.

Postopek je bil vedno enak. Vedno podnevi, nikoli ponoči. Vse je slišal. Ona je zaprla vrata, zaklenila jih je za dve uri, potem so se odprla vežna vrata in šla je navzgor po stopnicah. V drugo nadstropje. Ni pozvonila, ker je že prej poklicala po telefonu dvakrat zaporedoma, tako, da je prvič pustila telefon pozvoniti dvakrat, in potem takoj znova, da je pozvonil še enkrat. Oba sta slišala telefon. In vedno se je obred ponovil. Potem zaklepanje agencije čez opoldne, potem odpiranje vežnih vrat in koraki navzgor. Šla je k Franku. Težka vrata so bila odprta samo za reženj.

Vse se je trikrat ponovilo, preden je dojel, da je dvakratno zvonjenje telefona v pisarni odvetnika Franka povezano z zaklepanjem agencije in njenimi koraki. Najprej ni vedel, da Franko samo ne odgovori in da čaka na dvakratno zvonjenje in da je v pisarni.

Večinoma sta govorila samo najnujnejše. In potem ko je bilo konec, je ona odšla dol, nekaj pred njim, in sta se dobila na kavi v kavarnici malo naprej po ulici. Odšla je, da so se ji noge zapletale, in imela

je mehka kolena, vročična v obraz in z očmi, polnimi mehke vlage.

To je bil za Kristino Lavrenčak opoldanski del, potem pa je, kadar je ostala v potovalnem biroju, na svojem delovnem mestu torej, prišel nekdo drug, tudi ni veliko govoril in se je zadeva ponovila zvečer. Tokrat kar v biroju, zadaj za zaveso. Vendar tega v zadnjih desetih dneh ni bilo. Ali pa ni opazil. Mirno je zaklepala biro in odšla. Urban Franc ni vedel, kam. Mogoče, ni si bilo težko predstavljati. K tretjemu moškemu.

Ženska ob njem se je premaknila, spremenilo se je dihanje in zezdalo se mu je, da Svetlana, mati Kristine Lavrenčak, ne spi.

Hudičevi otoki

“Voda je bila mrzla. Zato ste čakali na lepo vreme in vsaj na pomlad. Februarja ima voda manj kot deset stopinj. Zabolijo te kosti, ko te oblije, stisne ti prsni koš, ledena te objame. Daleč ne moreš plavati. Obleka se napije mrzle vode, vse te vleče navzdol ... In pot svetlobi v oči so zapirale zlepljene veke.”

Urban Franc se je spraševal, ali je Zora sploh kdaj videla morje, ali zna plavati.

“In ko ste jih izkoristili, ve se kako, ste jih vrgli čez krov. Vseh enajst. To ste naredili. Tudi to se ve. Preiskava še danes ni končana ali pa niso znani rezultati. Pisalo je vsepovsod. In kaj vse je še lahko res. Enajst. V ocean so jih pometali. Vsakdo bo povedal drugače in vsi bodo tajili resnico. Tako se zgodi slepim potnikom. Sami se odpišejo.”

“Bil si na ladji, ki je kakor duh, ki se je prerrojena pojavljala na vseh morjih sveta. Zlo in bolezni so bili na njej doma ... Vsi bi oslepeli, če se ne bi zasidrili ob Izoli. Vsi. Sami oslepeli mornarji ladje, ki je kakor duh.”

Vse se je dalo prebrati v nekem tedniku. Tukaj ni bilo zanj nič skrivnostnega. Kar je povedala doslej, je bilo vse javno in znano. Morja verjetno nikoli ni videla. In nikoli ni bila na ladji. Živela je vseh več kot šestdeset let v Novem mestu in okolici.

Prebral je o njej, da dejansko napoveduje prihodnost, da ima to moč in da je moč njenih prerokb tako velika, da že vpliva na dogodke v v Novem mestu.

Urban nikomur ni pripovedoval o ladji. To je ostajalo samo njegovo. Čez sedem dni po teh dogodkih, ki mu jih je opisovala Zora, je bila dvanajst milj naprej matična luka. Piran. Mogoče pred malo več kot petindvajsetimi leti. Lahko bi še vedno sodila v redno floto za priobalno plovbo. Tudi zdaj je priplula izpred Mavretanije. Takšna leta za ladjo niso nobena starost. Pa vendar nihče ni vedel, da se je pravzaprav vrnila domov. On pa je vedel. Samo on. Ni trikrat zatrobila s sirenami, ker se je vrnila v svoje matično pristanišče, v domači zaliv, in ni opravila pozdravnega manevra, ker ji tega ni nihče ukazal. Bila je videti stara in dotrajana, večkrat preimenovana, odslužena. Poznalo se je, da so se generacije že zamenjale, da so zdaj tudi bolj površni ljudje v kapitaniji, mladi in neizkušeni, in da je nihče ni prepoznal po obliki, da se nikomur niti njena silhueta ni zdela znana. Bila je pozabljena. Niso je pričakovali. Vedeli so samo to, da nekaj ni v redu. Po vseh registrih je imela ladja ime Hudičevi otoki, Devils Islands, registrirana za grškega prevoznika na Malti, predtem pa je imela še nekaj imen in lastnikov. In ravno v domači luki se je zataknilo.

Spremembe imena in lastništva, metamorfoze, so na morju nekaj običajnega. Bila je še poltovorna ladja, ki je imela dvajset kabin za potnike, mornarji so bili še urejeni, vsi v belih oblekah, bila je kot vsaka nova ladja nova delovna zmaga delovnega ljudstva, vse je bilo srečno in slovesno, kapitan je bil simbol nove ureditve.

Do končnega stanja, ko se je nanjo pred petimi meseci vkrcal Urban Franc. Ko se je vrnila, nekako po štiridesetih letih, je bila samo še tovorna ladja, tuja, najeta posadka v civilnih, razcapanih oblekah. Vse to je bilo nekako pomenljivo in je oznanjalo nove, žalostne čase.

Urban Franc, Legionar, je edini natančno vedel, kje so in na kateri ladji so. V pokrovu drugega skladišča je čisto naključno opazil registrsko tablico, kjer je nihče ne bi pričakoval. In ko je malo odrgnil plasti barve, je videl, da je na ladji Brezovica, zgrajeni po vojni v Pulju. Lahko da bi rekel, da je stara približno toliko kot on.

Ladja je imela najpreprostejšo in najcenejšo in tudi zastarelo komunikacijsko in navigacijsko opremo, vendar je bila večino časa še solidno oskrbovana. Sodni problemi zaradi lastništva in tožb in različnih lastnikov so preprečevali, da bi jo prodali in da bi spet začela pluti. Beg posadke ni bil smiseln, ker je bil lastnik v enoletnem zaostanku s plačami in je bilo treba vztrajati v zasedbi ladje. Po drugi strani pa ni bilo mogoče preplavati tistih nekaj sto metrov, ker je bil vodni tok, ki ga je opazoval vsak dan, premočan in bi ga v tako mrzli vodi, kot je od oktobra naprej, ne premagal.

Posadka je bila pisana. Mogoče so bili trije Rusi ali Belorusi, drugi se med seboj niso prav dobro razumeli in vsi so bili ljudje malih kaznivih dejanj. Nihče ni bil čist. Vsi so se bali vrnitve domov, čeprav so bili sicer malomarni do svoje usode. Vsi so vedeli, zakaj gre, vsakdo pa je imel od vsega skupaj še kaj zase. In vsakdo je moral skrbeti le za naslednji dan, samo za preživetje, za dalj se ni dalo misliti.

Luška kapitanija ni dovolila niti izplutja niti priveza. Treba je bilo čakati nekje na meji. Poslali so jih v Izolo. Začela so se trenja in izbruhnili so sovraštva. Če jim ne bi pošiljali zdravstvene pomoči s kopnega, bi lahko oslepeli, in če ne bi bilo hrane s kopnega, bi se tudi potolkli med seboj. Na ladji je vladalo nekakšno jetnišnično razpoloženje. Razvile so se tri izrazitejše skupinice, ki so se večinoma samo zaradi potrebe po nekem notranjem delovanju sovražile med seboj, prepiri pa so bili usmerjeni v to, kako naj bi rešili svojo kožo, kdo bo prevzel odgovornost, če se carinske in luške oblasti resno spravijo nad ladjo, kako bi se rešili lastnika in kdo bo pobral večino denarja od cele ladje, od legalnega in ilegalnega tovora.

“Nihče ni hotel spoznati ladje Brezovica, vsi so jih vedno odpovedovali. Bil si še otrok, ko je nastajala država Izrael. Neka tovorna ladja v državni lasti, ki so ji spremenili ime, dali neznanega lastnika, jo napolnili v Kopru z lahkim orožjem kot pomoč neki prijateljski arabski kraljevini v Sredozemlju, mogoče Libiji ali Tuniziji. Izraelski lovci so jo nekje pred Barijem, še preden je zaplula skozi Otrantska vrata, ko še ni imela zaščite naročnikov, zbombardirali in potopili. Ladja se je imenovala Brezovica. Ti si bil še otrok. Tega ne moreš vedeti. Izginila je z ljudmi in orožjem vred.”

Ko je bil na tej ladji, vse to ni bilo več pomembno. Poleg tega,

da je imel lastnik finančne težave, je bila posadka očitno okužena z očesno boleznijo. Urban Franc je prepoznal bolezen, ker je o njej slišal kakor otrok. Trahom.

Kapitan je začel kmalu po izplutju iz Mavretanije opazati, da se nekaj dogaja. Dva meseca priveza ob zahodni obali, ob Čadu, sta se začela na posadki poznati. Tudi tam so imeli težave zaradi lastništva in tovara. V priročniku o boleznih ni bilo nič o očesnih boleznih. In vsi so si predstavljali, da je bolezen že mimo. Potem pa se je začelo pojavljati po vrsti pri vseh. Priti je moralo iz notranjosti, nekdo je imel stike z okuženim in zdaj je šlo kar naprej. Kar koli si uporabil in ni bilo prekuhano, je nosilo kužnost. Če si se samo dotaknil stvari, ki je bila v stiku z okuženim, si si to prenesel na oči, ki so bile vedno bolj krvave, gnojne, vedno bolj zlepljene skupaj.

Ko so prišli ljudje iz luške kapitanije Koper in popisali vse na ladji, se je Urban Franc prijavil kakor francoski državljani. Govoril je korziško francoščino. Posebej je pazil, da se ni z ničimer izdal, da razume, kaj se pogovarjajo.

Niso ga povezali s tovorom, ki je bil na ladji, mogoče so mu spregledali to, nedvomno niso vedeli, koga imajo pred seboj, in hvaležen jim je bil, da so na vse skupaj gledali kakor na nekaj nepomembnega, tako da se je izognil, ušel vsem zapletom in se vrnil domov. Pozabiti je hotel na morje, na Korziko in na vse, kar se je po tistem dogajalo. Vendar so morali ostati na ladji, nihče naj je ne bi zapustil. Voda je bila resnično mrzla.

Poleg tistega nekaj malega mamil, ki sodijo v prtljago vsakega posameznika na vsaki tovorni ladji, in nekaj večjega, skritega v rezervoarjih ali kje drugje – v to pa se nihče, niti kapitan, ne upa vtikati – so po uradni deklaraciji prevažali neke smole za predelavo kemične industrije, v resnici pa je šlo za industrijski pepel, ki so ga kapitanu podtaknili agentje, in so zdaj povsod čakali, kje bi ga sploh lahko odložili.

Žensk na ladjo že pred mavretansko obalo ni bilo, prav tako ne pred Izolo, ker se je kaj kmalu razvedelo, da razsaja med posadko neka bolezen, ki je gnojna in mlajšim ženskam neznana, samo njihove matere bi lahko rekle, da če je gnojna, potem pa da je kapavica, ki je zelo zoprna, vendar še kar ozdravljiva in da mine in da ni

tako hudo. Ampak daleč so že časi hudih ekonomskih kriz in tudi časi so se spremenili, da se ne bi bilo moč ozirati na okoliščine in se vseeno podati za užitek in zaslužkom. Tako je posadka ves čas ostala brez žensk. Držale so se obale ali pa so bile bolj na voljo turistom, ki so prihajali konec tedna iz notranjščine.

Njihove mame, ki so večinoma preživele svojo mladost v pristanišču in na ladjah, so jih svarile, naj ne hodijo tja gor, da kar koli gnojnega že je, je lahko zelo neprijetno. Seveda bolezni niso poznale. Za to so bile tudi one premlade in razsajala je tako po koncu vojne bolj v srednji Evropi, obmorske dežele niso bile prizadete.

“Vsi so bolni, ne vidijo več dobro, slika se jim megli, gnoj jim teče iz očes. Oslepeli bodo. To so dobili od slepih potnikov na ladji, od črnuhov. Dovolj je bilo, da so se jih dotaknili. To so jim pustili za spomin in za kazen za smrt v mrzli vodi.”

Ni si mogel predstavljati, kdaj bi lahko Zora zapustila Novo mesto. Vendar je v resnici vedela veliko.

Ko se je vrnil z ladje, se je sprva izogibal Zeleni jami in Mostam, da ne bi srečal koga, ki bi se ga preveč dobro spomnil, ker je tam obiskoval srednjo šolo v zavodu za delikventno mladino in naj bi se izučil za ročnega stavca, pa je ostal le priuččen delavec. Na začetku je hodil ven večinoma samo ponoči. Kadar niso imeli predstave v operi, je šel v kino. Poleg tega, da je obiskoval opero, je postal strasten ljubitelj in poznavalec filmov. Vedno je prišel v dvorano med predvajanjem reklam in tednika in tako v skoraj treh letih ni srečal znanega obraza. V mestu je bil sam, lahko bi se reklo, da so vsi pozabili nanj, da za nikogar ni obstajal, da je mesto pozabilo nanj in da so mogoče resnično govorili, da je izginil v tujski legiji, da je tudi pobegnil od tam. Vendar je možnost naključja vedno obstajala. Res, vse je šlo v pozabo, minilo je. Tudi zato, ker o tem ni govoril.

Že od vrnitve domov se vleče to s Svetlano, z dolgimi prekinitvami, kratkimi vračanji. Takrat se je začelo in se zdaj luknjičavo in rahlo spredeno dogaja še zdaj. Oba sta potrebovala te prekinitve.

V popravni dom so ga dali zaradi majhne kraje. In kakor je po zli usodi pristal med mladinskimi prestopniki, prav tako se jim je nerazumno pridružil pri begu.

Z njimi je šel z neko jezo, sovraštvom in tudi zato, ker bi bil rad

vse pustil za seboj. Mati ni prihajala, čeprav je bila iz Centra, od doma iz Župančičeve pravzaprav blizu do Most, do Pokopališke. Šla bi lahko s tramvajem. Ker je ni bilo, so ga obravnavali kakor zavrženca, ki ga niti domači ne marajo in so ga zapustili. Za očeta mu je bilo vseeno. Nekako slutil je, da med njima ni prave vezi, da sta si tuja. Zoprno je bilo tudi, ker se mu je zdelo, da jih obravnavajo kakor prestopnike, ki so žrtve časa, nekih starih razmer, kakor da niso sami krivi, da jim samo prava politična smer daje možnost za preživetje. Morali bi v delovno brigado za zgraditev neke proge, pa so se odločili za beg.

Bil je resničen, niso jih smeli dobiti. Če bi se to zgodilo, bi se kaznen podaljšala v pravi zapor. Nameravali so čez mejo, v Trst, se je zgodilo, da jih je zavedel tovariš v skupini, neki Joško, in so se toliko časa skrivali po tovorni postaji v Zalogu, da so našli vlak, za katerega so mislili, da gre v Trst, pa jih je odpeljal v Črnomelj. Tam so bili doma Jernejevi starši, ki so jih sprejeli. Ni vedel, koliko je bilo vse namerno in koliko naključno.

“Čisto blizu začetka svoje poti po svetu si. Tam, malo naprej, je Bela krajina. Je bilo tako?”

Tam so se raztepli. Peš se je odpravil po beli makadamski cesti. Na njivah še ni nič dozorelo in bil je odvisen od ljudi, h katerim se je zatekel. Tudi oni niso imeli veliko hrane. Pa so vseeno delili. Mož je nenehno govoril: “Vsi so že šli, nikogar ni. Jaz nikogar ne skrivam, jaz se ne zanimam za politiko. Jaz ne vem, kaj se dogaja, jaz imam svojo njivo,” in njegova žena je govorila, da samo uniforme ne sme biti, ne železničarske, ne pošarske, ne policijske in ne vojaške, da drugače so pa vsi dobrodošli, in je dala jesti in piti in se potem zaklenila v svojo bajto. On je ostal tam tri mesece. Delal je na polju, pomagal ji je, mož se je skrival čez dan na podstrehi in je oprezoval skozi strešno lino, ali se kdo ne bliža hiši. Ponoči je hodil okoli in gledal v razsvetljena okna drugih ljudi. Na rami je imel vedno leseno puško, ki si jo je sam naredil. Trdil je, da je za ponoči dobra.

Onadva pa sta se nekega dne srečala na hlevu, kjer je ona popoldne ležala na skrivoma, ker je morala sicer vedno delati in samo delati, in sta se zarila vsa podivjana drug v drugega, da je bilo slišati samo butanje po podnicah in zamolklo, na trenutke pa

visoko, grleno hreščanje glasilk, da so se nohti kakor kremplji zarili v meso in lasišče in da sta potem šla vsak svojo pot kakor zločinca, ki sta v globoki skladnosti opravila zločin in ki jima je duša lahka, vest pa se še ne oglašja. Zato je od tam pobegnil. Moral je pobegniti, kajti srečanja so bila vedno pogostejša, njena spolna sla vedno teže nasitljiva in tudi zdelo se mu je, da se mož začenja sumničavo obnašati do njega. In enkrat se je zgodilo, da ga je vlekla nase kar na dvorišču, in ji je rekel, da se boji, da bo mož videl, kaj počneta, pa se je zarežala in rekla, kaj ne veš, da to ni nič takega, da on že ve in da mu je prav in da rad gleda, kako se gresta vse. Premlad je bil, da bi sprejel tako igro.

“Saj nisi imel kam iti. Brezovica te je pripeljala čisto na rob doma. Ta namig usode si dobro razumel. Voda je bila tudi v zgodnjem poletju še mrzla. Kajne?”

Edini, ki ga niso dobili, ko je posadka poskakala s krova in zapustila ladjo, je bil on, Urban Franc, Legionar. Prebegnil je tudi tokrat. Tako uradno ni bilo nikoli zabeleženo, da je bil v inozemstvu, da ga nekaj let ni bilo doma, da je bil v Legiji. Kazen so mu kot mladoletniku že zdavnaj brisali, ni ga bilo v nobeni kazenski evidenci, nikjer na spiskih brezposelnih, v volilni imenik je bil sicer vpisan, vojska pa ga je izgubila. Niso vedeli, kam je šel. In o vsem je molčal. Kakor da bi samo Roza poznala njegovo zgodbo in jo spremljala.

In ko je stopil na kopno, ko je slišal domačo govorico, je srečal Svetlano, to iz podzemlja, ki je z njim v kleti in ki je dežurna na Golovcu v observatoriju in gleda zvezde in ki se je iz Svetlane preimenovala v Silvo.

“Ves čas ni bilo niti toliko valov, da bi zazibali vašo malo ladjo, sonce pa je že od maja pridobivalo pri moči,” mu je povedala Ciganka. Pa vendar se mu je zatikalo, ko je stopal ves moker po panti v Piranu. Kakor po čudežu je ušel trahomu. In oblastem. Sonce je sijalo in kar na njem posušilo obleko.

Sončna ura na zidu, okrušenem in starem, je lovila sonce, ki je sijalo na celo pročelje. Njeno območje je bilo določeno s senco palice, ki je padala na kamnit, izklesan, kakor z zaveso naguban, samo nakazan rob jakobove školjke. Ni kazala točno, bil je namreč

junij. V zmoti je bila za skorajda natančno eno uro. Kazala je čas, ki ga še ni bilo. In napovedovala je poletje, ki je prihajalo. Svetlana mu je razložila, kako so nastavljene sončne ure in kako jih je treba brati. Spoznala se je na astronomijo, za katero on dotlej ni niti vedel, da obstaja.

Morje je bilo mirno. Segrevalo se je. Ostale so ladje, ki so se zibale na morju, bile so podobne malim čolničkom, ki so jih naredili otroci iz papirja šolskih zvezkov. Niso imele moči, da bi se uprle vodi, zdelo se je, kakor da se bodo sčasoma raztopile.